

01/07/2026

Πανηγυρικός Εσπερινός του Αποστόλου Παύλου στο Παλιό Φάληρο

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Νέας Σμύρνης](#)

Όπως κάθε χρόνο, την παραμονή της εορτής των Αγίων ενδόξων, πανευφήμων και Πρωτοκορυφαίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, Κυριακή 28 Ιουνίου 2026, τελέσθηκε στον αύλειο χώρο του Ιερού Ναού του Αγίου Γεωργίου στο Ξηροτάγαρο Παλαιού Φαλήρου ο καθιερωμένος Πανηγυρικός Εσπερινός προς τιμήν του Αποστόλου Παύλου, χάρις στον οποίο η Πατρίδα μας δέχτηκε τον σπόρο του Ευαγγελίου του Χριστού.

Χοροστατούντος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νέας Σμύρνης κ. Συμεών, τελέστηκε ο πανηγυρικός Εσπερινός με τη συμμετοχή του ιερού κλήρου και πλήθους πιστών από την ενορία του Αγίου Αλεξάνδρου Παλαιού Φαλήρου, καθώς και από τις όμορες ενορίες. Στον ιστορικό αυτό τόπο, όπου αποβιβάστηκε ο Απόστολος Παύλος ερχόμενος διά θαλάσσης από τη Βέροια, οι πιστοί συνέρρευσαν για να τιμήσουν τον ουρανοβάμονα κήρυκα των Εθνών και ιδρυτή της Εκκλησίας μας.

Κατά τον εόρτιο Εσπερινό, την πανηγυρική ομιλία εκφώνησε ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης Γεώργιος Ρουσάκης, εκ του Ιερού Ναού Αγίου Αλεξάνδρου Παλαιού Φαλήρου. Στον λόγο του, ο π. Γεώργιος αναφέρθηκε στην παρουσία του πρωτοκορυφαίου Αποστόλου Παύλου στην Αθήνα και στην ιστορική ομιλία του στον Άρειο Πάγο.

Ο ομιλητής αρχίζει να εξιστορεί την ιεραποστολική πορεία του Αποστόλου Παύλου από τη Μακεδονία έως την Αθήνα. Επικεντρώνεται στην άφιξη του Παύλου στο Φάληρο και την ιστορική ομιλία του στον Άρειο Πάγο, όπου χρησιμοποίησε τον βωμό του «Αγνώστου Θεού» ως αφορμή για να κηρύξει τον Χριστιανισμό. Αναλύει την αντιπαράθεση της χριστιανικής διδασκαλίας με τις επικρατούσες φιλοσοφικές σχολές των Επικουρείων και των Στωικών, καθώς και τη σημασία της Ανάστασης. Η ομιλία του τονίζει επίσης τη μεθοδολογία του Παύλου, η οποία βασιζόταν στον σεβασμό προς την ελληνική παιδεία και τον πολιτισμό, χωρίς όμως να αλλοιώνεται το πνευματικό μήνυμα. Τέλος, υπογραμμίζεται η διαχρονική επικαιρότητα του αποστολικού λόγου, καλώντας τους σύγχρονους πιστούς σε μετάνοια και πνευματική αφύπνιση. Ας δούμε ορισμένα κεντρικά σημεία της πανηγυρικής ομιλίας:

Α. Πού ακριβώς αποβιβάστηκε ο Παύλος φτάνοντας στην Αττική; Σύμφωνα με τον π. Γεώργιο, ο Απόστολος Παύλος, μετά από ένα κουραστικό ταξίδι περίπου πέντε ημερών ακολουθώντας τη θαλάσσια οδό από τη Βέροια, αποβιβάστηκε στο Φάληρο. Πιο συγκεκριμένα, η αποβάθρα του λιμανιού όπου αγκυροβόλησε το πλοίο του βρισκόταν μεταξύ των εκβολών του ποταμού Ιλισού και του σημείου όπου σήμερα υψώνεται ο ναός του Αγίου Γεωργίου στο Ξηροτάγαρο, στο σημερινό Παλαιό Φάληρο. Η επιλογή αυτού του σημείου είχε πρακτική σημασία, καθώς το

λιμάνι του Φαλήρου ήταν το μέρος όπου αγκυροβολούσαν τα επιβατικά και εμπορικά πλοία της εποχής. Επίσης, βρισκόταν δύο χιλιόμετρα εγγύτερα προς την πόλη των Αθηνών σε σύγκριση με τον Πειραιά, ο οποίος εκείνη την περίοδο λειτουργούσε κυρίως ως το πολεμικό λιμάνι των Αθηναίων. Από αυτό το σημείο, ο Παύλος ξεκίνησε την πορεία του προς το «κλεινόν άστυ» για να κηρύξει το Ευαγγέλιο.

Β. Η σημασία του βωμού του «Αγνώστου Θεού». Η σημασία του βωμού του «Αγνώστου Θεού» υπήρξε καθοριστική για την ιεραποστολική δράση του Αποστόλου Παύλου στην Αθήνα, λειτουργώντας σε τρία επίπεδα: α) Αφορμή για το κήρυγμα. Ο Παύλος χρησιμοποίησε την επιγραφή του βωμού ως το κεντρικό σημείο αναφοράς στην ομιλία του στον Άρειο Πάγο. Αντί να ξεκινήσει με αναφορές στην Παλαιά Διαθήκη, τις οποίες οι Αθηναίοι αγνοούσαν, αξιοποίησε αυτό το υπαρκτό στοιχείο του δικού τους πολιτισμού για να τους μιλήσει για τον μοναδικό και αληθινό Θεό. β) Ομολογία άγνοιας και αναζήτησης. Η ύπαρξη του βωμού σήμαινε την παραδοχή των Αθηναίων ότι, παρά τη μεγάλη ευσέβειά τους, δεν γνώριζαν τα πάντα γύρω από τα θρησκευτικά ζητήματα. Ο βωμός αυτός προοριζόταν για κάθε θεότητα που οι Αθηναίοι μπορεί να αγνοούσαν, αλλά λάτρευαν οι ξένοι επισκέπτες της πόλης. Έδειχνε ότι οι Αθηναίοι, ως «φιλόθρησκοι», αναζητούσαν κάτι παραπάνω από τις γνωστές τους θεότητες. γ) Γέφυρα επικοινωνίας, ιεραποστολικό υπόδειγμα. Ο βωμός επέτρεψε στον Παύλο να παρουσιάσει τον Θεό των Χριστιανών όχι ως μια «ξένη» θεότητα, αλλά ως αυτόν που οι Αθηναίοι ήδη λάτρευαν χωρίς να τον γνωρίζουν. Με αυτόν τον τρόπο, σεβάστηκε την ιδιοπροσωπία τους και δημιούργησε έναν δίαυλο επικοινωνίας για να τους καλέσει να περάσουν από τον «καιρό της άγνοιας» στην «αληθινή γνώση». Σύμφωνα με τον ομιλητή, ο βωμός αυτός βρισκόταν σε ένα σημείο προς το τέλος της διαδρομής του Παύλου προς την πόλη, εκεί που σήμερα βρίσκεται η εκκλησία των Αγίων Θεοδώρων στην πλατεία Κλαυθμώνος. Ακόμη και σήμερα, η έννοια του «Αγνώστου Θεού» παραμένει επίκαιρη για όσους αναζητούν νόημα σε έναν μπερδεμένο κόσμο.

Γ. Οι διαφορές μεταξύ Επικουρείων και Στωικών φιλοσόφων. Κατά την εποχή του Αποστόλου Παύλου στην Αθήνα οι Επικούρειοι και οι Στωικοί ήταν οι δύο κυρίαρχες φιλοσοφικές σχολές, οι οποίες διέφεραν ριζικά στη θεώρησή τους για τον Θεό, τον κόσμο και τη ζωή. Οι βασικές τους διαφορές, όπως περιγράφονται, είναι οι εξής:

Η σχέση με το θείο και την πρόνοια. α) Οι Επικούρειοι πίστευαν ότι ο Θεός δημιούργησε μεν το σύμπαν, αλλά δεν ασχολείται πλέον με την τύχη του. Αρνούνταν κάθε έννοια θείας πρόνοιας και τη δυνατότητα οποιασδήποτε σχέσης του ανθρώπου με το θείο. β) Οι Στωικοί ήταν πανθειστές, καθώς πίστευαν ότι τα

πάντα ρυθμίζονται από το πεπρωμένο, το οποίο καθορίζει όσα πρόκειται να συμβούν στον άνθρωπο, σε αντίθεση με τη χριστιανική διδασκαλία για έναν προσωπικό Θεό.

Ο σκοπός και ο τρόπος ζωής. α) Οι Επικούρειοι είχαν ως επίκεντρο την αναζήτηση των ηδονών, πρωτίστως των πνευματικών αλλά και των γενικότερων. Ακολουθούσαν το πρόγραμμα «Carpe Diem», άδραξε τη μέρα, επιδιώκοντας να απολαύσουν και να εκμεταλλευτούν στο έπακρο την παρούσα ζωή. β) Οι Στωικοί αντιμετώπιζαν τη ζωή και τον προορισμό τους με σχετική απάθεια και μια αίσθηση επιφανειακής ανωτερότητας. Έθεταν τον άνθρωπο ως επίκεντρο της κλειστής τους θεωρίας για τον κόσμο.

Η μεταθανάτια ζωή. α) Οι Επικούρειοι με τις ιδέες τους οδηγούνταν στην άρνηση οποιασδήποτε σκέψης για μεταθανάτια ζωή. β) Οι Στωικοί, αν και δεν αναφέρεται ρητά η θέση τους για τη μεταθανάτια ζωή στην πηγή, σημειώνεται ότι η θεωρία τους ήταν «κλειστή» και επικεντρωμένη στον άνθρωπο και το πεπρωμένο του μέσα στον κόσμο. Και οι δύο σχολές πάντως, παρά τις διαφορές τους, δυσκολεύτηκαν να αποδεχθούν τη διδασκαλία του Παύλου για την Ανάσταση των νεκρών, την οποία θεωρούσαν φιλοσοφικά αβάσιμη.

Δ. Η αντίδραση των Αθηναίων στο κήρυγμα του Παύλου. Η αντίδραση των Αθηναίων στο κήρυγμα του Αποστόλου Παύλου χαρακτηρίζεται από έναν συνδυασμό περιέργειας, επιφυλακτικότητας και αστικής ευγένειας, διαφοροποιούμενη σημαντικά από τις βίαιες αντιδράσεις που συνάντησε σε άλλες πόλεις. Σύμφωνα με τον ομιλητή, τα κύρια στάδια και χαρακτηριστικά της αντίδρασής τους ήταν τα εξής: α) Αρχικός σκεπτικισμός. Οι Αθηναίοι, όντας συνηθισμένοι στις φιλοσοφικές συζητήσεις, τον αντιμετώπισαν αρχικά με επιφύλαξη, αποκαλώντας τον «σπερμολόγο», φλύαρο. β) Επίσημη πρόσκληση. Παρά την επιφυλακτικότητά τους, η «αστική τους ευγένεια» και το ενδιαφέρον τους για κάθε «νέα διδασκαλία» τούς ώθησε να τον καλέσουν επίσημα να αναπτύξει τις ιδέες του στο πιο σεβαστό βήμα της πόλης, τον Άρειο Πάγο. γ) Ήρεμη ακρόαση. Σε αντίθεση με πόλεις όπως η Θεσσαλονίκη ή οι Φίλιπποι, στην Αθήνα ο Παύλος δεν αντιμετώπισε σωματική βία ή φυλάκιση. Οι Αθηναίοι άκουσαν την ομιλία του με προσοχή και ηρεμία μέχρι ένα συγκεκριμένο σημείο. δ) Απόρριψη μέσω ειρωνείας. Η κύρια διαφωνία τους προέκυψε όταν ο Παύλος μίλησε για την ανάσταση των νεκρών, μια έννοια που οι φιλόσοφοι της εποχής θεωρούσαν «αβάσιμη». Η άρνησή τους δεν εκφράστηκε με επίθεση, αλλά με ειρωνεία και μια ευγενική αναβολή: «Θα σε ακούσουμε και μια άλλη φορά». ε) Διαφορετικές προσωπικές στάσεις. Μετά το πέρας της ομιλίας, ο Παύλος αποχώρησε απόλυτα ασφαλής. Οι ακροατές του χωρίστηκαν σε τρεις κατηγορίες: i) Σε αυτούς που πίστεψαν και τον ακολούθησαν. ii) Σε αυτούς που ανέβαλαν την απόφασή τους για το μέλλον. iii) Σε αυτούς που παρέμειναν χλευαστές του αποστολικού λόγου. Συνοπτικά, οι Αθηναίοι

αντιμετώπισαν τον Παύλο ως έναν ακόμη φιλόσοφο, προσφέροντάς του το βήμα να ακουστεί, αλλά οι περισσότεροι δυσκολεύτηκαν να αποδεχθούν το κεντρικό μήνυμα της Ανάστασης, προτιμώντας την ειρωνική απόσταση από τη βίαιη σύγκρουση.

Ε. Τα χαρακτηριστικά της ορθόδοξης ιεραποστολής κατά τον Παύλο. Σύμφωνα με τον π. Γεώργιο η δράση του Αποστόλου Παύλου στην Αθήνα αναδεικνύεται σε υπόδειγμα ιεραποστολικής προσέγγισης, θέτοντας τους βασικούς κανόνες της Ορθόδοξης ιεραποστολής. Τα κύρια χαρακτηριστικά αυτής της προσέγγισης είναι τα εξής: α) Σεβασμός στην ιδιοπροσωπία και τον πολιτισμό. Ο Παύλος προσεγγίζει τους ακροατές του με βαθύ σεβασμό προς την πολιτιστική τους παράδοση και τον τρόπο σκέψης τους. β) Αναγνωρίζει τη θεοσέβειά τους, αποκαλώντας τους «κατά πάντα δεισιδαιμονεστέρους», όχι για να τους κολακεύσει, αλλά για να δημιουργήσει έναν διάυλο επικοινωνίας. γ) Χρήση στοιχείων του τοπικού πολιτισμού ως αφετηρία. Αντί να χρησιμοποιήσει παραδείγματα από την Παλαιά Διαθήκη που οι Αθηναίοι αγνοούσαν, ο Παύλος αξιοποιεί στοιχεία από τη δική τους ζωή, όπως τον βωμό του «Αγνώστου Θεού», καθώς και ρήσεις δικών τους ποιητών, όπως του Επιμενίδα και του Αράτου. δ) Αυθεντική και ανόθευτη μεταφορά του θείου λόγου. Παρά τον σεβασμό και την προσαρμοστικότητα της γλώσσας του, ο Παύλος δεν κάνει καμία υποχώρηση ή αλλοίωση στο μήνυμα του Ευαγγελίου. Μεταφέρει την αλήθεια ακέραιη, ακόμη και όταν αυτή είναι δύσκολη για το ακροατήριό του, όπως η διδασκαλία για την ανάσταση των νεκρών. ε) Θάρρος και αταλάντευτη ομολογία. Ο Απόστολος κηρύττει με παρρησία, καλώντας τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν την άγνοια και να μεταστραφούν στην αληθινή γνώση του Θεού, χωρίς να φοβάται την ειρωνεία ή την απόρριψη. στ) Πρόσκληση σε μετάνοια και ένταξη στην Εκκλησία. Η ιεραποστολή δεν στοχεύει σε μια αφηρημένη φιλοσοφική συζήτηση, αλλά έχει ως σκοπό τη μετάνοια και την οργανική ένταξη των πιστών στο σώμα του Χριστού, που είναι η Εκκλησία. ζ) Προσωπική απόφαση και ελευθερία. Ο ιεραποστολικός λόγος θέτει τους ακροατές προ μιας προσωπικής επιλογής και απόφασης να ακολουθήσουν ή όχι τον αναστάντα Κύριο, σεβόμενος την ελευθερία τους. Συνοπτικά, η ορθόδοξη ιεραποστολή κατά τον Παύλο συνδυάζει την ευγενική προσέγγιση του «άλλου» με την αταλάντευτη προσήλωση στην αλήθεια της Ανάστασης.

Ολοκληρώνοντας ο π. Γεώργιος επικεντρώνεται στη διαχρονική επικαιρότητα του κηρύγματος του Αποστόλου Παύλου. Συγκεκριμένα, ο ομιλητής αναφέρει τα εξής: α) Το κάλεσμα σε μετάνοια υπογραμμίζοντας ότι το μήνυμα του Παύλου στον Άρειο Πάγο παραμένει επίκαιρο, καθώς ο Θεός καλεί όλους τους ανθρώπους παντού να μετανοήσουν, διότι έχει ορίσει μια ημέρα κατά την οποία θα κρίνει την οικουμένη με δικαιοσύνη. β) Το παράδειγμα του Αποστόλου. Εκφράζεται η ευχή-διά του χοροστατούντος Σεβασμιώτατου Ποιμενάρχη μας- οι πιστοί να ακολουθούν με ανανεωμένο ζήλο το παράδειγμα και τα διδάγματα του Παύλου, ο οποίος είναι ο ιδρυτής της Εκκλησίας της Ελλάδος και της των Αθηνών.

«Εϋχεσθε, Σεβασμιότατε πάτερ καί δέσποτα, νά ακολουθοῦμε πάντα μέ ανανεωμένο ζήλο τό παράδειγμα καί τά διδάγματα τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν, ὁ ὁποῖος εἶναι καί ὁ ιδρυτής τῆς Ἐκκλησίας μας, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί μάλιστα τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν. Καί ἄς προσευχηθοῦμε μαζί του, ὅπως μάς γράφει στήν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολή, "κατοικῆσαι τόν Χριστόν διά τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν" (3,17), νά κατοικήσει ὁ Χριστός μέσω τῆς πίστεως στίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων».

Στο τέλος του Πανηγυρικού Εσπερινού ο Σεβασμιώτατος Ποιμενάρχης κ. Συμεών ευχαρίστησε τον π. Γεώργιο για την ομιλία του, η οποία έδωσε το έναυσμα ώστε

να παρακαλέσει θερμά τους παρευρισκομένους για την περίοδο αυτή του θέρους και όπου βρεθούμε ακόμα και στις διακοπές, όπως είπε, «να μελετήσετε με πολλή προσοχή και πολλή ευλάβεια το βιβλίο των Πράξεων των Αποστόλων. Είναι κάτι το οποίο θα σας αναγεννήσει και θα κατανοήσετε τους κόπους και τους αγώνες του μεγάλου αυτού Αποστόλου των Εθνών να φέρει το Ευαγγέλιο σε όλον τον τότε γνωστό κόσμο, αλλά και για μας ιδιαίτερα τους Έλληνες, μια και είναι ο Απόστολος που ευαγγελίστηκε τον τότε ελλαδικό χώρο. Χρόνια πολλά και ευλογημένα».

